

Anton Strle o nauku o izvirnem grehu

Anton Strle on the Doctrine of Original Sin

Povzetek: Prispevek analizira pogled slovenskega teologa Antona Strleta na nauk o izvirnem grehu. Strleta je pri obravnavi teme v prvi vrsti vodila potreba po obravnavi vse bolj zapletenih vprašanj o izvirnem grehu znotraj duhovniških vrst. Strletova razlaga nauka o izvirnem grehu temelji na njegovih teoloških prepričanjih, pa tudi na ugotovitvah njegovih sodobnikov in nauku cerkvenega učiteljstva. S pastoralnim pristopom v svojem pisanju je poudaril srčiko krščanskega oznanila, in sicer Kristusovo odrešenje za vse ljudi.

Ključne besede: Anton Strle, nauk o izvirnem grehu, teološka antropologija, 20. stoletje, slovenska teologija

Abstract: This article analyses the view of the Slovenian theologian Anton Strle on the doctrine of original sin. Strle's approach to the topic was primarily driven by the need to address the increasingly complex questions of original sin within the clergy. Strle's interpretation of the doctrine of original sin is based on his theological findings, as well as on the observations of his contemporaries and the teaching of the Church. His pastoral approach in his writings emphasised the heart of the Christian message, namely Christ's salvation for all people.

Keywords: Anton Strle, doctrine of original sin, theological anthropology, 20th century, Slovenian theology

1. UVOD

Profesor Anton Strle je temo o izvirnem grehu najpogosteje obravnaval po drugem vatikanskem koncilu. Sam je opazil, da so verniki pri nas o nauku o izvirnem grehu začeli postavljati vedno kompleksnejša vprašanja, na katere duhovniki niso znali odgovoriti, širiti so se začele tudi napačne interpretacije. Z objavo prispevkov v *Bogoslovnem vestniku*, *Družini* ter *Oznanilu* ter mnogih skript o teološki antropologiji je odgovarjal vernikom in svetoval sobratom duhovnikom, hkrati pa v slovenskem prostoru predstavil in uvedel različna tuja stališča.

Namen tega prispevka je analizirati Strletov pogled na nauk o izvirnem grehu ter pokazati na njegovo razumevanje izvirnega greha in interpretacijo le-tega v luči njegovih teoloških prepričanj v skladu z izsledki njegovih sodobnikov in vsebino cerkvenih dokumentov.

2. STRLETOV POGLED NA IZVIRNI GREH

Strle na izvirni greh gleda v funkcionalnem smislu, in sicer kolikor je ta bistven za predpostavljane Kristusovega odrešenja (Strle 1971c, 265). Za Strleta je »resnica o izvirnem

grehu tako rekoč negativ resnice o odrešenju, je druga stran središčne resnice o Kristusovem odrešenju» (Strle 1973a, 3).

V skladu z naukom cerkvenega učiteljstva Strle prvi greh razlikuje od vseh sledečih, posledičnih grehov. Ranjena narava človeka se namreč ni zmožna izogibati greha, saj nima prvotnega daru milosti. (VC tč. 949) Človekovo stanje je tako, da popolnoma presega njegovo sposobnost razrešitve. Iz tega stanja ga more odrešiti le Božja milost. (Strle 1973a, 4)

2.1 STRLETOVI VIRI O NAUKU O IZVIRNEM GREHU

Strle je izvirnemu grehu namenil posebno poglavje v *Dodatku k skriptom Teološka antropologija* (1971), kjer obravnava dognanja pokrajinskih zborov in koncilov. Na splošno sam odločb ne komentira podrobno, se pa v besedilu najdejo njegovi poudarki.

Strle glede nauka o izvirnem grehu seveda sledi nauku cerkvenega učiteljstva. Izvirni greh najprej obravnava z vidika staro- in novozaveznih besedil, večkrat se sklicuje Rim 5,12-21 in grehom poda tudi lastno interpretacijo svetopisemskega odlomka (Strle 1971c, 277–287). Strle apostolu Pavlu pripisuje osvetlitev odrešenjske učinkovitosti Jezusa Kristusa. Poudarja, da je svetopisemski odlomek nujno prebirati skozi Pavlov »jezik«, kjer je vse osredičeno na Kristusovo odrešenje. (Strle 1971c, 278, 284)

V zvezi s kartažanskim zborom profesor izpostavlja (v besedilu podčrta) obsojene zmote. Sv. Avgušтина ne navaja le v zvezi z naukom o izvirnem grehu, temveč tudi v zvezi s praktičnimi pastoralnimi napotki glede nujnosti krsta otrok v nevernih družinah. Nadalje omenja avgušćinski pesimizem (realizem) o človekovi grešnosti, še posebno v zvezi z otroci, ki niso storili osebne greha. (Strle 1971b, 25–26; 1973a, 9; 1992, 245; VC tč. 349–350) V zvezi s tridentinskim koncilom Strle izpostavlja zavrnitev Pelagijeve in Lutrove zmote ter po drugi strani izpostavlja resnico o sv. krstu (Strle 1971c, 288–306), iz česar sledi, da je »

brez Kristusa vsak človek grešnik in noben se ne more brez Kristusa zveličati« (Strle 1971c, 306).

V času drugega vatikanskega koncila se je Strle ukvarjal s tedanjimi koncilskimi teologi in sledil njihovi misli glede teološke antropologije. Predvsem je na tem mestu pomembno izpostaviti delo *Fondamenti di una antropologia teologica* M. Flicka in Z. Alszeghyja, po katerem je zasnoval prenovljeno skripto, izdano leta 1984, v kateri zelo podrobno sledi njuni razdelitvi teološke antropologije. Zanimivo je, da je profesor veliko uporabljal tudi *Holandski katekizem*, do katerega je zaradi kontroverznosti kritično pristopal in ga komentiral.

2.2 STRLETOV POGLED NA PADEC V GREH

Strle je zadnjo večjo razpravo na temo izvirnega greha napisal leta 1992. (Strle 1992, 231) Pri tem se je opiral na študijo Siegfrieda Wiedenhoferja z naslovom *K sedanjemu stanju teologije o izvirnem grehu*, objavljeno v *Theologische Revue*.

Strle (1992, 236) o padcu v greh pravi, da ta preprosto ne more biti del stvarstva, ker ga ni ustvarila Dobrota sama. »Zlo ne izhaja iz stvarstva samega, temveč iz svobode ustvarjenega bitja; zlo ni del naravne zgodovine, temveč zgodovine svobode [od greha]« (236), ki je zgodovina človeških dejanj. Strle v razpravi sicer omenja zgodovino narave in zgodovino svobode, ne omenja pa zgodovine odrešenja, katero je pojmoval kot ključno.

Avtor razlikuje med zgodovino narave in fizičnimi pomanjkljivostmi, ki niso nasprotno stvarjenjskemu načrtu (fizično zlo je v stvarjenjskem načrtu predvideno). Svet ni bil ustvarjen v dokončni dovršenosti, temveč je na poti k poslednjemu cilju, dokler ne doseže popolnosti. (Strle 1992, 236–237)

Bog ni vzrok za zlo, temveč ga dopušća s spoštovanjem svobodne volje, ki vodi v dobro. Vsi ljudje stopijo v bivanje kot neodrešeni, v takšnem stanju, da nujno potrebujejo Kristusovo odrešenjsko milost, da lahko dosežejo tisto, za kar so bili pravzaprav ustvarjeni. Vsak človek je

najprej v stanju, ki nasprotuje ljubezenskemu občestvu z Bogom brez posvečujoče milosti, ki človeka notranje usposablja za ljubezen do dialoga z Bogom. Ta pomanjkljivost je greh v analognem pomenu besede. Tega ne moremo enačiti z osebnim ali dejanskim grehom oz. posledicami greha. Greh je tisto, kar človeka skozi svobodne odločitve privede do osebnega greha, če v to ne poseže Kristusova milost. (Strle 1973a, 10; CS tč. 13, 18) Namesto tega spodbuja, da naj »v središču naše vere stoji osebno dejanje nekega Posameznika, ki je enkrat za vselej rešil vse ljudi vseh časov in jim omogoča, da dosežejo zveličanje« (Strle 1992, 237).

Strle vsebino prvega greha po predlogi Schönborna razdeli na tri etape. Prva stopnja je preizkušnja. Prijateljstvo z Bogom, ki se odraža na način svobodne podreditve Bogu, je doživelo preizkušnjo, ko je človek izbral samega sebe. Prvotno prijateljstvo z Bogom je doživelo težko preizkušnjo, ki je njun odnos ranilo. (Strle 1992, 237–238)

Druga stopnja je izvirni greh.¹ Drevo spoznanja je za človeka meja, ki je kot ustvarjeno bitje ne bi smel prestopiti. Ravno nasprotno, moral bi jo zavestno in svobodno priznavati kot podrejeno bitje stvarjenjskega reda. Posledica prvega greha (tretja stopnja) je pomanjkanje prvotne svetosti. Ranjena narava je nagnjena h grehu – poželjivosti in gospodovalnosti. Kazen za izvirni greh je pomanjkanje gledanja Boga in izguba notranje usklajenosti duše in telesa. (Strle 1992, 238) Strle se na tem mestu ozira na razmerje med izvirnim grehom in grehom sveta. Ne zdi se mu namreč prav, da bi posledice greha okrnili le na izvirni greh – posledice le-tega so namreč v konkretnih eksistencialnih situacijah, še posebej v medosebnih odnosih. (Strle 1971c, 343)

2.3 STRLETOV POGLED NA IZVIRNI GREH V ZVEZI S TEORIJO O POLIGENIZMU

V času drugega vatikanskega koncila je veliko razprav sprožila teorija o poligenizmu,

¹ Strle pri Schönbornovih treh etapah izvirni greh prevaja kot prvotni greh.

ki je bila posledica vedno novih dosežkov v biologiji in rasni klasifikaciji. Anton Strle je v duhu cerkvenega nauka in teorije o poligenizmu prevzel naslednja vprašanja cerkvenega učiteljstva: Ali moremo še vztrajati pri tistem, kar nas Cerkev uči glede izvirnega greha, če tako učenje sprejmemo? Ali je poligenistična teza o nastanku človeka združljiva z vero, kolikor se nanaša na izvirni greh? Ali moramo poligenizem odklanjati, da se držimo verskega nauka? (Strle 1971a, 68)

Strle pravi, da se tako Paul Overhage kot Karl Rahner strinjata, da evolucijske teorije niso v pristojnosti teologov, temveč drugih znanosti. Strle nadalje tudi odgovarja, da v Svetem pismu, še posebej v Stari zavezi, ne moremo najti direktnega odgovora na teorijo o poligenizmu. (Strle 1971a, 68)

To utemeljuje s tem, da »je pravi nauk o izvirnem grehu mogoče razumeti samo v zvezi s takšnim posvečenjem človeka, kakršnega uresničuje absolutno sveti božji Duh, in sicer pred slehernim človekovim osebnim dejanjem, s katerim bi se mogel sam osebno odločiti za Boga ali se vsaj učinkovito pripraviti na posvečenje. Kakega izrečnega razodetja o takšnem posvečenju v stari zavezi še ni bilo in ni moglo biti.« (Strle 1971a, 69)

Toliko bolj je pomembno, kako na vprašanje poligenizma odgovarja cerkveno učiteljstvo: torej ali nauk Cerkev nujno in gotovo zahteva monogenizem. Tridentinski koncil o posredovanju greha predpostavlja, da je bil Adam ena oseba in da vsi ljudje izhajajo od njega (VC tč. 353–354), kasneje pa je bila izdana okrožnica *Humani Generis*, ki jo navaja tudi Strle in ki monogenizma ne predpostavlja kot trden in nespremenljiv nauk (Strle 1971a, 70). O izvirnem grehu z ozirom na nauk poligenizma okrožnica pravi:

Ko pa gre za drugo domnevo, namreč za tako imenovani poligenizem, sinovi Cerkev nimajo take svobode. Kajti kristjani se ne morejo oprijemati mnenja, katerega privrženci trdijo, da so za Adamom na tej zemlji živeli ljudje, ki niso po naravni roditvi izšli iz njega kot praočeta vseh, ali pa da Adam pomeni množico

prastaršev. Nikakor ni namreč razvidno, kako bi se tako mnenje dalo spraviti v sklad s tistim, kar uče viri razodete resnice in odloki cerkvenega učiteljstva o izvirnem grehu, ki prihaja od greha, ki ga je resnično storil en Adam, in ki je, po roditvi na vse razširjen, posamezniku lasten. (VC tč. 363)

Strle na podlagi tega besedila sklepa, da »poligenizma absolutno ni mogoče spraviti v sklad z viri razodetja in z izjavami cerkvenega učiteljstva. S tem okrožnica brez dvoma dopušča, da teologi to vprašanje še naprej raziskujejo, in tudi dopušča neko verjetnost, da bi se kdaj pokazala možnost skladnosti poligenizma z verskim naukom o izvirnem grehu.« (Strle 1971a, 71) Zaključí, da tako monogenizem kot poligenizem (trenutno) ne moreta biti smatrana kot del verske resnice, kar podpre z Rahnerjevo izjavo iz leta 1967, da ni nemogoče dokazati, da se poligenizem more spraviti v soglasje s pravovernim naukom o izvirnem grehu in da mora tudi učiteljstvo ostati odprto do morebitnega razvoja v to smer (Strle 1971a, 71).

Strle se pri tem ni skliceval le na Rahnerja, temveč tudi na Josepha Ratzingerja, ki se je teoriji posvetil v svoji knjigi z naslovom *Uvod v krščanstvo*. Strle povzema njegovo misel, da je pogoj za umevanje izvirnega greha eliminacija individualističnega pogleda na človeka. Človek je več kot le posameznik, zato je sedež izvirnega greha treba iskati v kolektivni zavesti ljudi. (Strle 1971a, 74–75) Poleg tega je Strle v zvezi s poligenizmom izpostavil še teorijo Alszeghyja in Flicka ter W. Simonisova (1971c, 338).

Strle se sklicuje tudi na papeža Pavla VI., ki je leta 1966 opozoril na nevarnost uporabe poligenizma kot sredstva za tajitev ali izpraznjenje izvirnega greha. Pri tem njegov namen ni bil izključiti možnosti veljave poligenistične hipoteze, temveč teologe spodbuditi k mnenjem in razlagam, ki bi bili v pomoč cerkvenemu učiteljstvu. (Strle 1992, 207)

Teme se je Strle ponovno bežno dotaknil leta 1973, ko je napisal, da verska resnica o izvirnem grehu ni nujno povezana z monogenizmom, pri čemer je se strinjal, da je vprašanje poligenizma ali monogenizma naravoslovno

vprašanje. V odrešenjskem pogledu je človeštvo samo po sebi enota. V primeru, da po teoriji obvelja poligenizem, je Adam istoveten s prvotnim človeštvom, ki je s svojim grešnim odločanjem napravilo škodo tudi vsemu poznejšemu človeštvu. (Strle 1973a, 16, 25)

Strle vprašanju poligenizma v povezavi z izvirnim grehom ne namenja pretirane pozornosti. Pravzaprav se po prispevku v *Bogoslovnem vestniku* s tem vprašanjem ni več vidno ukvarjal. Nikoli ni uporabil tērmina *teološki monogenizem*, vendar je nanj večkrat pokazal: Adam je lahko simbol posameznika (*adam*) na eni strani in korporativna osebnost oz. kolektivni pojem človeške vrste na drugi. Zdi se, da je Strletu taka razlaga zadostna in z nobene perspektive ne ogroža nauka o izvirnem grehu, saj je v središču oznanilo o Kristusovem odrešenju (Strle 1992, 211). Tudi danes se evolucijska teorija nenehno razvija in glede mono- ali poligenizma vedno znova ponuja nove odgovore (trenutno potrjena teorija predvideva, da vsi izhajamo iz skupnega prednika). V zvezi s tem ne prihaja do konflikta med evolucijsko teorijo in katoliško teologijo, se pa pojavljajo drugi nazori, ki nauk o stvarjenju in izvirni greh postavljajo pod vprašaj (*intelligent design*, kreacionizem).

2.4 STRLETOV POGLED NA ČLOVEKOVO EKSISTENCO POD VIDIKOM IZVIRNEGA GREHA

Strle se je v povezavi z izvirnim grehom ukvarjal tudi z človekovo eksistenco, predvsem je preučeval pojem poželjivosti (*concupiscencia*). Namen tega je bil zelo verjetno prav tako pastoralne narave, saj se pri pridigah mnogi obnašajo, »kakor da je čutno poželenje najhujša posledica izvirnega greha in korenina vsega zla. Dejansko je čutna poželjivost le ena od glavnih korenin, poleg katere obstoji še hujša in nevarnejša: napuh, ki deluje v človekovem duhovnem počelu.« (Strle 1992, 222)

Strle opozarja, da izvirni greh ni obstajal v spolnem občevanju prvih staršev, ampak je izraz napačne težnje po avtonomnosti, nepokorščini in egoizmu, ker hoče človek

samovoljno določati brez Boga, kaj je dobro in kaj hudo (Strle 1973a, 11).

Strletu je za oznako grešnika blizu izraz *homo incurvatus* (in se). Za pomoč pri razlagi Strle interpretira razmerje *sarx* – *pneuma* sv. Pavla po vzoru O. Kussa. (Strle 1992, 110–112) Nadalje po sv. Avguštinu izpostavlja, da poželjivost označuje stanje, kjer prevladujejo egoizem, častihlepje in lakomnost. (Strle 1971c, 342–343) Sv. Avgustin dokazuje, da naravo ozdravi lahko le Kristusova milost, če se je sposobna izogibati greha, in zaradi takšnega pojmovanja človeka zagovarja, da je za zveličanje absolutno potrebna milost.

Profesor se opira tudi na sv. Tomaža Akvinskega, ki pravi, da »človekova volja ni več usmerjena k Bogu in mu ni več poslušna, zato obstoji v človeku disharmonija med voljo in drugimi silami v človeku – nočejo se več podrežati volji ali pa le za ceno napora, mnogokrat skrajnega« (STh 1– 2 q. 82 a. 3 v Strle 1973a, 11).

Cerkveno učiteljstvo se o poželjivosti izreče na tridentinskem koncilu. V krščenih poželjivost ostaja, toda ne more škodovati tistim, ki ne privolijo vanjo in se ji s Kristusovo milostjo upirajo. Poželjivost ni istovetna grehu, a izhaja iz greha in se nagiblje k grehu. (VC tč. 357) Tudi papež Pij XII. je leta 1941 v govoru ženski mladini govoril podobno:

Izvirni greh je bil v vaši duši izbrisan z očiščujočo in posvečujočo milostjo, ki vas je kot božje otroke in dediče nebes spravila z Bogom. Toda pustil je v vas žalostno Adamovo dediščino: izgubo notranjega ravnotežja, upornost, ki jo je čutil celo veliki apostol Pavel, ko se je veselil božje postave po notranjem človeku, čutil pa je v svojih udih drugo po stavu, postavo greha. [...] To je vojna med mesom in duhom, o kateri tako jasno govori božje razodetje, da bi bilo nespametno mnenje, kakor da more človeško življenje brez čuječnosti in brez boja ostati čisto. (Strle 1973b, 30)

Strle (1971c, 262; 1973b, 31) izpostavlja pomembnost duhovnega boja zoper poželjivost

in egocentričnost posameznika in družbe – namesto tega spodbuja, da se odločamo delati dobro. »Verska resnica, da so vsi Adamovi potomci obremenjeni z izvirnim grehom, nam že sama po sebi kliče v spomin, da so vsi ljudje poklicani k nadnaravni blaženosti, k samemu notranjem u občestvu z Bogom in k deležnosti pri njegovi lastni sreči« (CS 21, 3).« (Strle 1973b, 24)

V Strletovi teološki antropologiji ima pomembno mesto askeza, ki jo je živel vse življenje. Čeprav je samopremagovanje videl kot nujni pogoj za premagovanje čutne poželjivosti in askezo pogosto obravnaval kot pesimističnost krščanskega življenja, je Strle pokazal, da askeza omogoča mir in poglobljen odnos z Bogom. V zvezi s poželjivostjo je vedno znova na prvo mesto postavljал individualizem in sebičnost, ki sta povod za storitev osebnega greha. To seveda ne pomeni, da mora človek v sebi zamoriti čustva in nagnjenja, temveč da se mora naučiti biti zmeren, imeti urejeno duhovno življenje. Profesor Strle bi temu dodal še pomembnost ponižnosti pred Bogom, ki nam omogoča razločevati resnico.

2.5 STRLE O ZMOTNEM NAUKU O IZVIRNEM GREHU

Strle v zvezi z naukom o izvirnem grehu opozarja na popačenje in napačno interpretacijo nauka in poudarja, da je nujno razlikovati med verskim naukom in različnimi razlagami nauka. Verski nauk je definiralo cerkveno učiteljstvo, ki se pri tem še posebej sklicuje na Rim 5,12–21: »Po enem človeku je prišel greh na svet in po grehu smrt in je tako smrt prišla na vse ljudi, ker so vsi grešili [...] Kraljevala pa je smrt [...] tudi nad tistimi, ki se s podobnim prestopkom kakor Adam, ki je podoba prihodnjega, niso pregrešili [...] Kakor je torej po enem prestopku za vse ljudi obsodba, tako tudi po eni spravi za vse ljudi opravičenje, ki daje življenje. Kakor je namreč po nepokorščini enega človeka množica postala grešna, tako bo tudi po pokorščini enega množica postala pravična.« (Strle 1973a, 8)

Pogosta je bila misel, da po verskem nauku izvirni greh obstaja v duši kot nekakšen fizičen madež, ki se od Adamovega greha dalje biološko prenaša na potomce. Povod za takšno misel je lahko tudi izražanje tridentinskega cerkvenega zbora, ki pravi, da izvirni greh prehaja na Adamove otroke z roditvijo, čeprav gre pri tej misli le za zavrnitev pelagijanizma (»generatione, non imitatione«) (VC tč. 35). Ni pa omenjeni koncil definiral, da se izvirni greh širi na biološki način. (Strle 1973a, 12)

Strle je kritično nastopil v zvezi z veroučno knjigo *Naša rast v veri*, izdano leta 1967, ki v katehezi pogrēši, da je bistvo izvirnega greha v pomanjkanju posvečujoče milosti in usmerjenosti k nadnaravni zedinjenosti z Bogom. V učbeniku je opazal pomanjkanje vloge osebnega greha ter poudarka, da izvirni greh ni istoveten Adamovemu grehu. Bal se je, da bi napačna interpretacija mogla pripeljati do ozkoglednosti glede vere (npr. krst kot izključno izbris izvirnega greha). (Strle 1992, 193)

Leta 1973 je Strle opozoril tudi na pogosto zamenjavo terminov »izvirni greh« in »Adamov greh«. Ta se je pripetila celo v slovenskem prevodu dokumenta *Naše upanje v čem je?: kratek opis katoliške vere* (1968), katerega je celo sam popravljaj, a napačni prevod in neustrezno terminologijo opazil šele kasneje, ko je bral izvirnik. (Strle 1973, 11, op. 16a)

Sicer ni jasno, ali je bil *Splošni katehetski pravilnik* (1971) povod za temo njegovega govora v Trstu, ki ga navajamo v tem poglavju (Strle 1973a), je pa Strle temo o zmotah o izvirnem grehu in problematiki katehez obravnaval v govoru nekaj let po izdaji *Pravilnika*. V času po drugem vatikanskem koncilu je namreč opazil, da pri vernikih, študentih, celo katehetih prihaja do mešanja predkoncilske in koncilske misli. V zvezi z izvirnim grehom je Strle prepoznal problem poenostavljanja nauka, interpretacije tega v dualističnem, celognostičnem pomenu, širjenje predkoncilske miselnosti itn. Zdi se, da v je nekaterih pogledih razumel povod za tako ravnanje katehetov (zatrjevali so, da je tako lažje verniku predstaviti verski nauk), skozi napisano pa je jasno, da

je od njih pričakoval, da bodo delovali v skladu z izdanim *Pravilnikom*, predvsem da bodo postavili Kristusa za središčno resnico katoliškega nauka pri razlagi katerega koli dela katehetske vsebine. Tudi sam je v skladu s *Pravilnikom* odgovarjal na vprašanja vernikov v *Družini*.

2.6 STRLETOV POGLED NA IZVIRNI GREH V ODNOSU DO HIERARHIJE VERSKIH RESNIC

Strle v zvezi z hierarhijo resnic najprej opozori na *Odlok o ekumenizmu*, po katerem znotraj katoliškega nauka obstoji neki red ali hierarhija resnic, ker je povezava med resnicami različna. To pomeni, da so nekatere resnice bolj temeljne, druge pa se nanje opirajo. Nauk o izvirnem grehu moremo razumeti, dokler je ta povezan s skrivnostjo Kristusovo (Strle 1973a, 16; E 11), »ki nam na najvišji način razkriva skrivnost človeka, saj je od Boga stvarnika obdarjen z razumom in svobodno voljo ter postavljen v družbo, a zlasti kot sin poklican k samemu notranjemu občestvu z Bogom in k deležnosti pri njegovi lastni sreči« (CS tč. 21,3).

S slikovitim simbolnim pripovedovanjem (v skladu z drugimi teologi to imenuje retrospektivna etiologija) Sveto pismo prikaže padec v greh prvega človeka, ki je pod vplivom hudega duha na začetku človeške zgodovine zlorabil svojo svobodo in izbral samega sebe. (Strle 1973a, 16–17) Beda, ki kaže na človekov položaj po padcu, kaže tudi na človekovo poklicanost v Božjem oznanilu o zmagi nad zlom. Jedro vsebine razodetja bi mogli povzeti v stavek: »Za nas križani in vstali Jezus iz Nazareta v njegovi neločljivi povezanosti z Očetom in Svetim Duhom je s svojim poveličanim vstajenjem kot zmago nad grehom in smrtjo človeštvu izrekel svojo odločilno odrešujočo Besedo, ki je nikdar ne bo preklical.« (Strle 1973a, 17) Strle pravi, da [...] v povezavi s tem jedrom krščanskega oznanila se izvirni greh izkazuje tako rekoč kot negativ, kot korelat, kot druga stran Kristusovega odrešenja in vsega veličastva, ki je v tem odrešenju vsebovano. Ko pravimo, da vsak človek vstopi v bivanje obremenjen z izvirnim grehom, v

solidarnosti s prvim, grešnim Adamom, je že s tem samim povedano, da je prav vsak človek potreben odrešenja in je naravnan na solidarnost z drugim Adamom-Kristusom (ki je v božjih zamislih prvi), obenem je povedano, da je dejansko za vsakega človeka učlovečeni Sin božji daroval svoje življenje in mu odprl pot k veličanstvu eshatološkega odrešenja. (Strle 1973a, 18)

V zvezi z obravnavano verskih resnic se moramo tudi v tem poglavju vrniti na Strletovo pisanje o zmotah o izvirnem grehu. Kot smo že zapisali, je vstali Kristus središčna verska resnica, tu pa bi dodali, da se je Strle v strahu pred napačno versko vzgojo čutil dolžnega opozoriti na neupoštevane hierarhije verskih resnic, predvsem na preveliko poudarjanje manj temeljnih verskih resnic, celo takih, ki morejo v načelu biti zmotne (čeprav ga nikjer ne navaja, je razvidno, da je pri tem sledil pismu nemških škofov oznanjevalcem vere iz leta 1967). Strle se seveda strinja, da so vse verske resnice za vero nujne. Tako interpretira tudi nauk o izvirnem grehu.

2.7 STRLE O ZVELIČANJU

Strle se je vprašanju in nujnosti zveličanja spraševal že pri teološkem sporu Pelagij – sv. Avgustin. Ob pripravi doktorske disertacije se je spoznal tudi z naukom o zveličanju pri sv. Tomažu Akvinskem. Človek je zaradi bogopodobnosti zmožen uživati nadnaravno blaženost, če ga Bog pokliče v nadnaravni red. Bogopodobnost, ki je duši nekaj lastnega, omogoča naravno hrepenenje po Stvarniku. Zaradi milosti se bogopodobnost že uresničuje, zaključí pa se v slavi. (Strle 1944, 54) Seveda je po mnenju Akvinskega vera stvar milosti, je dar in usmiljenje Boga, zato na splošno ne deli mnenja, da so na neki način vsi poklicani k zveličanju (Strle 1977, 139).

Srčika drugega vatikanskega koncila je prav poklicanost k zveličanju vseh ljudi. Hkrati v luči prvega in drugega vatikanskega koncila vidi Cerkev kot vidni zakrament

odrešenjsko zveličavne edinosti s Kristusom. Tako se imajo vsi ljudje dobre volje možnost pridružiti velikonočni skrivnosti. (VC tč. 368–369, 372–374)

Ustvarjen je nov odnos z Bogom, v katerega smo postavljeni po zasluženju Jezusa Kristusa. Iz tega novega odnosa, iz katerega sledi tudi novost človeka samega, se moremo bližati Bogu kot Božji otroci zaradi Svetega Duha, ki v nas navzočuj Božjo ljubezen.

3. SKLEP

Strle je ugotovitve glede nauka izvirnega greha povzemal po teologih in concilijih, o čemer priča obilica citatov, ki jih v svojih delih navaja, in nikoli ni ustvaril svojega nauka. Drži pa, da je bil seznanjen z različnimi, včasih tudi nasprotujočimi in celo izključujočimi mnenji, ki jih je v svojem pisanju rad uporabljal kot primere.

Z naukom o izvirnem grehu je jasno pokazal na človekovo usodno zaznamovanost s prvim padcem, zlomom ter razkolom, vendar pa je po drugi strani nenehno poudarjal upanje, ki ga prinaša Kristus. V osebni dnevniku je nekoč zabeležil, da o grehu toliko govori z namenom, da bi se ljudje še bolj oklenili Boga. Iz tega in dognanj iz prejšnjih poglavij moremo sklepati, da je nauk o izvirnem grehu preučeval ne le z dogmatičnega vidika, temveč tudi s pastoralnega, o čemer pričajo mnoge razlage, podkrepljene s primeri.

Za Strleta je glavni pogoj za umevanje izvirnega greha odprava individualističnega gledanja (egoizma) na človeka. Človek kot bitje odnosov ne more živeti sam zase in greh uniči odnos do Boga. Ranjena struktura odnosov osebno zaznamuje vsakega posameznika in odnos ozdravi, ko nam »prizadeti« ponovno poda roko – Kristus nas kot srednik spravi z Bogom (Strle je priznaval Kristusa kot srednika, vendar je bolj poudarjal pomen Marijinega sredništva). S podobnimi besedami je leta 2013 izvirni greh opisal Benedikt XVI. Tako moremo reči, da je Strle pravilno umeval nauk in ga tudi udeleževal v svojem pastoralnem

delu: navsezadnje je bil zaradi pastoralne skrbi celo kaznovan z zaporom.

KRATICE

CS – *Koncilski odloki 2004* [Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu]

E – *Koncilski odloki 2004* [Odlok o ekumenizmu]

VC – Anton Strle, ur. 2022 [Vera Cerkve]

REFERENCE

Strle, Anton. 1944. *Naravno hrepenenje po nadnaravnem smotru po nauku sv. Tomaža Akvinskega*. Doktorska disertacija. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.

Strle, Anton. 1971a. Izvirni greh in poligenizem. *Bogoslovni vestnik* 31, št. 1–4: 68–75.

Strle, Anton. 1971b. *Dodatek k skriptom Teološka antropologija: nauk cerkvenega učiteljstva*. Ljubljana: CDSB.

Strle, Anton. 1971c. *Teološka antropologija I*. Ljubljana: CDSB.

Strle, Anton. 1973a. Problematika izvirnega greha danes. *Bogoslovni vestnik* 33, št. 1–2: 3–22.

Strle, Anton. 1973b. Eksistencialni pomen izvirnega greha. *Bogoslovni vestnik* 33, št. 1–2: 23–39.

Strle, Anton. 1977. *Teološka antropologija II: Kristusova milost*. Ljubljana: CDSB.

Strle, Anton. 1984. *Teološka antropologija I*. Ljubljana: CDSB.

Strle, Anton. 1992. *Božja Slava, živi človek*. Izbrani spisi 3. Ljubljana: Družina.

Strle, Anton, ur. 2022. *Vera Cerkve: izbrani odlomki dokumentov cerkvenega učiteljstva*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Oecumenicum concilium Vaticanum. 2004. *Koncilski odloki*. Ljubljana: Družina.

Sveto pismo Stare in Nove zaveze. 2015. Študijska izdaja. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.